

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY
Posudek bakalářské práce

Autor: Viola Zikmundová

Studijní obor: Bc. učitelství – všeobecný základ, Biologie se zaměřením na vzdělávání, Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání

Název práce (česky/anglicky): Poruchy řeči z pohledu lingvistiky / Speech disorder from the linguistic perspective

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Zeman, Ph.D.

Oponent práce: Mgr. Jiří Jelínek, Ph.D.

Hodnoticí kritéria	Hodnocení
Soulad názvu práce s obsahem, cílem, anotací, obsahem a závěrem	D
Teoretická podkladová koncepce, metodika/metodologie, terminologie	D
Schopnost analýzy excerpovaného materiálu/předmětu výzkumu a následné syntézy, interpretace a argumentace	C
Sekundární literatura, tvůrčí aplikace, schopnost kritického komentáře	D
Struktura práce (výstavba textu, adekvátnost použitých stylistických prostředků), dodržení ortografické a gramatické normy, bibliografický a poznámkový aparát, jednotný způsob citací	B

Pozn.: Pro hodnocení se používá zavedené vysokoškolské klasifikace, tedy: A,B,C,D,E,F. Pokud diplomant obdrží v jednom (nebo více) z kritérií hodnocení F, pak je celá BP/DP považována za nedostatečnou.

Vyjádření oponenta práce k antiplagiátorské kontrole:

Výsledek antiplagiátorské kontroly byl úspěšný, nebyla nalezena podobnost s jinými texty (0 %).

Hodnocení práce – návrh klasifikačního stupně: D

Náměty pro obhajobu (formou otázek):

1. V práci jsou jen okrajově reflektována ostatní zkoumání afázie z lingvistické perspektivy. Je autorka seznámena například s nedávno vydanou monografií Evy Flanderkové nebo činností Mgr. Michala Lázničky a přípravou afatického korpusu? Pokud ano, může podle autorky její práce současným výzkumům v nějakém směru napomoci?
2. Dokázala by si autorka představit srovnání výskytu některých popsanych a identifikovaných jevů (kromě perseverace například také anomie) v afatickém projevu s podobnými úkazy také v běžném projevu, nebo by podobné úvahy podle ní spíše nebyly plodnými?

3. Bylo by možné na základě provedeného bádání a kontaktu s logopedkou říci něco ke strategiím komunikace s afatickými pacienty – je například napovídání prostřednictvím první slabiky či slabik hledaného slova postupem, který může vést k rychlejšímu zlepšení mozkových funkcí? Může pak nějakým způsobem při léčení pacientů stížených afázií pomoci také lingvistika jako obor, nebo je v tomto případě její hlavní úkol deskriptivní? A bylo by možné například srovnání s jazykovou akvizicí či s jazykovou kreativitou? Například: byly všechny fonémy, které pacientka v projevu využila, českými fonémy, nebo byly některé užití hlásky nesrozumitelné a přepis je pouze přibližný? Tuto otázku si lze klást například u slovních trosek „čč“, „dži“ (str. 41) a dalších.

Další poznámky k práci, kritické připomínky:

Práce se věnuje afázii (získaným poruchám řeči) z pohledu lingvistiky a samotný výběr tématu je chvályhodný: téma afázie je badatelsky aktuální a z lingvistického hlediska není přinejmenším v českém prostředí zcela zevrubně prozkoumáno. Kromě toho lze zaměření na něj dokonce označit za společensky přínosné. Práce je rozdělena na dvě přehledně strukturované části, v první z nich autorka shrnuje příčiny a klasifikaci afázie, ve druhé pak předkládá záznam rozhovorů s pacientkou; v nich následně identifikuje jednotlivé projevy afázie.

Jako problematickou lze vnímat skutečnost, že ačkoliv práce inzeruje lingvistický pohled, je více než polovina textu v úvodních přehledových kapitolách věnována neurologickému pohledu na vztah centrální nervové soustavy a řeči. Tento důraz sice nemusí být jednoznačně chybným – práce se koneckonců odvolává na obor neurolingvistiky –, umenšuje však prostor věnovaný jazykovědným aspektům problému v užším slova smyslu. V úvodních částech proto chybějí zmínky o některých problémech, jež by v lingvistické práci byly očekávatelnější: například o otázce užívaných slovních druhů, spojování slov a větném členění, o typech záměn při sémantické parafrázi a podobně.

Pro praktickou část práce je vybrán poměrně malý vzorek, jeden rozhovor logopedky s pacientkou a tři rozhovory studentky s toutéž pacientkou. To je vzhledem k nutně omezenému rozsahu bakalářské práce pochopitelné, nabízí se však otázka, zda takto omezené zaměření nemůže vést ke zkreslení výsledků. Vzhledem k tomu, že přímé

zařazení dalších pacientů nebo kontrolních osob do práce nebylo možné, jistě by nebylo od věci, kdyby autorka dala alespoň najevo, že se s jinými praktickými průzkumy seznámila, a sice například tím, že by se v práci objevilo více příkladů v rámci objasňování jednotlivých symptomů, například perseverace, echolálie nebo agramatismu.

V práci mi také chybělo alespoň krátké zamyšlení nad metodou komunikace s pacientkou. Dalo by se říci, že zde terapeutický zájem převládá nad zájmem čistě výzkumným? Pacientka nemluví bez podnětů, prakticky neustále reaguje na otázky nebo je jí napovídáno začátkem hledaného slova – může si být však autorka být vždy jista, že výraz, který pacientce napovídá, je opravdu tím, který se snažila vyslovit? Například při popisu fotografie z parku se snaží popsat, co dělá dívka na lavičce, a říká „líbu (.) ne (...)“, načež je jí napovězeno, že dívka přece „sedí“. Je však možné, že kdyby musela pacientka hovořit bez navádění, dalo by to o jejích řečových schopnostech přesnější obrázek. Přepsaný rozhovor na mnoha místech připomíná spíše výuku jazyka než běžnou komunikaci, což by v práci mohlo být alespoň letmo rozvedeno.

Při zkoumání tohoto typu není asi zcela možné vyhnout se možnosti zkreslení také pod vlivem očekávání – autorka se setkává s osobou, u níž diagnóza afázie byla již stanovena, a následně po analýze promluv konstatuje přítomnost symptomů, nejčastěji anomie a perseverace. V práci je přítomna projev afatického ulpívání označeno víceméně každé opakování již proneseného slova. Není však jasné, zda a jak se autorka vyrovnávala s nebezpečím nadinterpretace, jelikož kupříkladu řečové automatismy jsou však pozorovatelné také v běžné komunikaci osob bez afatické poruchy. Lze asi důvodně předpokládat, že u pacientky se tento fenomén objevuje ve vyšší míře, chybí však alespoň přibližné naznačení hranice, od které je záhodno automatismy považovat za projev afázie, a nikoliv za pouhou běžnou vlastnost řeči.

Pochválit lze formální úroveň práce. Překlepy se objevují pouze výjimečně a obvykle nekomplikují porozumění textu – příkladem může být chybějící kroužek nad ů ve větě „Dále se také podílejí například na svalové činnosti mluvních orgánů“ (str. 15), případně přehození písmen ve slově „popsat“ ve větě „Nebo ji zkusíte pospat?“ (str. 43) a několik přehlédnutí v interpunkci. Jediným matoucím místem může být zhodnocení příkladu 1, kde je uvedeno „Na tomto příkladě je možné si povšimnout několika sekundových prodlev mezi slovy“, ovšem po přečtení následujícího odstavce se zdá být zřejmým, že zde mělo být užito přídavného jména „několikasekundových“. Také

typograficky je práce až na několik málo výjimek v pořádku, vytknout lze umístění číslice „1.“ na konci řádku, přičemž první bod výčtu je uveden až na řádku následujícím (str. 18). Za zdůraznění však stojí, že pravopisně i typograficky patří práce mezi nadprůměr a splňuje požadavky na bakalářské práce kladené.

Datum a podpis oponenta práce: 9. 1. 2020 Jiří Jelínek